Journal of
Philosophical Theological Research
Vol. 21 • No. 4 • Winter 2020 • Issue 82
Online: 2538-2500
Print: 9791-1735

A Critical Study of Four Definitions of Privacy From The Viewpoint of Western Ethics

Hamid Shahriari*

Received: 2019/07/23 | **Accepted: 2019/09/02**

Abstract

This article addresses four definitions of privacy. Initially, the literal meaning of privacy is mentioned; It then discusses the meaning of the term "privacy" in Ethics. The first meaning is the right to be alone and free. The second meaning of privacy is informational and is divided into two types: one is the definition based on expectation and another is a definition based on the state of awareness. The third type is the definition that defines privacy based on control. In this paper, these definitions are reviewed one by one and the limitations noted by others are expressed and evaluated. The fourth type is a multi-dimensional or clustered definition. According to this definition, we should define privacy on a descriptive rather than a normative basis and avoid using any normative concept in its definition. According to this kind of definition, we can break the concept of privacy into three independent components. These three elements are secrecy, anonymity, and loneliness. Although this definition is not devoid of deficits, it is the most comprehensive one in this article because it refers to more privacy-related features

Keywords

Privacy, the right to loneliness, control, anonymity, secrecy, cluster definition.

* Assistant Professor of Institute for Research and Development of Humanities (SAMT), Iran | shahriari@samt.ac.ir

Shahriari, H. (2020). A Critical Study of Four Definitions of Privacy From The Viewpoint of Western Ethics. *Journal of Philosophical Theological Research, 21(82)*, 103 -128. doi: 10.22091/jptr.2019.4639.2178

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 | http://creativecommons.org/licenses/by/4.0

Introduction

The purpose of this article is to review the most well-known definitions of privacy. In addition, a critical review of each of these definitions has been given according to the author's point of view, with reference to the most important critiques below each. The right to privacy as a right to loneliness, as a right to private information, as a right to control, and as a combination of three rights: secrecy, solitude, anonymity, are four definitions that will be explained and reviewed in this article.

Summary

The first definition explains privacy as the right to be alone and free. This definition has fundamental drawbacks: The main drawbacks of this definition are violations that indicate that this is not a comprehensive definition. Sometimes people write their memories in a diary and leave them somewhere.

The second definition of privacy is referring to personal information, which itself is of two types, sometimes defined by expectation and sometimes by a state of unconsciousness. In the first type, privacy is the realm of the life of any person which he typically and commonly or with prior notice expects others to not access without his or her consent, or that they not observe or monitor that territory or invade it in any other way. The second type of information privacy is based on a state of unconsciousness. Parent says privacy is the condition of not having undocumented personal knowledge about someone which is obtained through others. The main drawback of this definition is that it does not apply to what is referred to as physical or spatial privacy. This is not a comprehensive definition and merely emphasizes on information privacy. It does not include the domain of the right to loneliness and freedom.

The third type is a definition based on control. A variety of definitions fall into this category. Charles Fried, Alan Westin, Adam Moore, and Julie Inness are among those who have defined privacy by control. Julie Inness defines privacy as "control over information about oneself, access to oneself, or one's intimate decisions about one's own actions." Numerous issues regarding this definition have been mentioned in sources related to the meaning of privacy. One of the drawbacks is mentioned by James Moore. He argues that which matters is the use of information, not control over information. One of the most basic drawbacks to some of these kinds of definitions is that they do not include the two domains of loneliness and access to locative privacy.

The fourth type of privacy definition is seen as multifaceted or clustered.

Ruth Gavison believes that the concept of privacy can be broken down into three independent components. These three elements are secrecy, anonymity, and solitude. The first drawback is that this definition does not refer to the relations of friendship and social familiarity between individuals. Many of the social relationships formed between people, including marital and amicable relationships and other acquaintances come under privacy. This area can be called friendship and intimacy, which Julie Inness calls the root of the meaning of privacy, interpreting it as a combination of love, affection, and caring for others. The second drawback is that this definition does not refer to cases of non-interference in the affairs of others. But at the same time, this is the most comprehensive definition to date, because it refers to most of the aspects of privacy.

The most inspiring insight that one can draw from this definition is that privacy can be presented in a multi-faceted way in which points to the different and heterogeneous aspects of the definition of privacy. It seems possible to achieve such a definition using multifaceted definitions, but these defintions should be selected and arranged in a way that avoids the aforementioned problems.

Main References

Fried, C. (1968). Privacy. In F. D. Schoeman (Ed.). *Philosophical dimensions of privacy*.1984, 209. New York: Cambridge University Press, 203-222. Originally printed in: Fried C. Privacy, *Yale Law Journal*, 89, 475-93. doi: 10.2307/794941

Gavison, R. (1980). Privacy and the Limits of Law. *The Yale Law Journal*, *89*(3), 421–471. doi: 10.2307/795891

Inness, J. (1992). *Privacy, Intimacy, and Isolation.* New York: Oxford University Press.

Moor J. H. (1990). *The Ethics of Privacy Protection*. Liberty Trends. 39, 1 & 2, Summer/Fall. 75.

Moore, A. (2008). Defining Privacy. *Journal of Social Philosophy*, *39*(3), 411–428. doi: 10.1111/j.1467-9833.2008.00433.x

Moore, A. D. (2003). Privacy: Its Meaning and Value. *American Philosophical Quarterly*, *40*(3), 215–227.

Parent, W. A. (1983). Privacy, Morality, and the Law. *Philosophy & Public Affairs*, *12*(4), 269–288

Warren, S. D., & Brandeis, L. D. (1890). The Right to Privacy. *Harvard Law Review, 4*(5), 193. doi: 10.2307/1321160

پژوهش‌های فلسفی کلامی
سال ۲۱ • شماره ۴ • زمستان ۱۳۹۸ • شماره پیاپی ۸۲
ISSN Online: 2538-2500 Print: 9791-1735

نقد و بررسی چهار تعریف حریم خصوصی از منظر فلسفهٔ اخلاق در غرب

حمید شهریاری*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۰۱ | تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۱۱

چکیده

این مقاله به نقد و بررسی چهار تعریف مشهور درباره حریم خصوصی می‌پردازد. ابتدا، معنای لغوی حریم خصوصی را روشن می‌کند و سپس به بحث از معنای اصطلاحی «حریم خصوصی» می‌پردازد. معنای اول از حق تنها و رها بودن اخذ شده است. معنای دوم حریم خصوصی، اطلاعاتی است که خود بر دو نوع است: ۱) تعریف بر اساس انتظار؛ ۲) تعریف بر اساس حالت عدم آگاهی. نوع سوم، تعاریفی‌اند که حریم خصوصی را بر اساس کنترل تعریف کرده‌اند. در این مقاله، این تعاریف یک به یک بررسی شده‌اند و نیز کاستی‌های هر تعریف که دیگران بدان اشاره کرده‌اند، بیان شده و هر یک ارزیابی شده‌اند. نوع چهارم، تعاریفِ چند وجهی یا خوشه‌ای‌اند که بر اساس این نوع از تعریف، ما باید حریم خصوصی را بر مبنای توصیفی تصویر کنیم و از دخالت هر مفهوم ارزشی یا هنجاری در تعریف آن بپرهیزیم. طبق این تعریف، می‌توانیم مفهوم حریم خصوصی را به سه مؤلفه و عنصر مستقل تجزیه کنیم؛ این سه عنصر عبارتند از: رازداری، ناشناختگی و تنهایی. با این که اِشکالاتی به این تعریف نیز وارد است، ولی جامع‌ترین تعریفی است که در این مقاله عرضه شده است؛ چرا که در آن به بیشتر وجوه مربوط به حریم خصوصی اشاره شده است.

کلیدواژه‌ها

حریم خصوصی، حق تنهایی، کنترل، ناشناختگی، رازداری، تعریف خوشه‌ای.

* استادیار پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی (سازمان سمت) | shahriari@samt.ac.ir

شهریاری، حمید. (۱۳۹۸). نقد و بررسی چهار تعریف حریم خصوصی از منظر فلسفهٔ اخلاق در غرب. فصلنامه پژوهش‌های فلسفی-کلامی. ۲۱(۸۲)، ۱۲۸-۱۰۳. doi: 10.22091/jptr.2019.4639.2178

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 | http://creativecommons.org/licenses/by/4.0

۱. مقدمه

بحث دربارهٔ حریم خصوصی، بحثی دشوار است و برخی آن را به تفحص در یک زمین باتلاقی تشبیه کرده‌اند که اول انسان پا در یک زمین سفت و محکم می‌گذارد، ولی هر چه پیش می‌رود زمین سست‌تر و لغزنده‌تر می‌شود. یکی از مشکلات این بحث به تعریف حریم خصوصی باز می‌گردد. ارائه تعریف دقیقی که جامع افراد و مانع اغیار باشد، کار دشواری است. هدف از نگارش این مقاله، بررسی مشهورترین تعریف‌هایی است که در موضوع حریم خصوصی عرضه شده و نقد و بررسی آن‌ها از نگاه نگارنده، با ارجاع به مهمترین نقدهاست. با مراجعه به منابع مربوط، معلوم می‌شود که تعاریف دیگری غیر از این چهار تعریف نیز وجود دارد، ولی آنچه اینجا آمده مهمترین تعاریفی است که در کتب اخلاقی و حقوقی بدانها اشاره شده است. از آنجا که موضوع حریم خصوصی مربوط به علوم مختلفی از جمله، اخلاق و حقوق است و هر دو رشته به تعریف این موضوع نیازمندند، مباحث طرح شده از دسته‌ای از منابع اخذ شده‌اند که در هر دو رشته نگاشته شده‌اند، ولی نگارنده به دلیل تناسب با عنوان مقاله، به منابع حقوقی کمتر توجه کرده است. به اعتقاد برخی، گرچه تعریف حریم خصوصی نیازمند آشنایی با کاربردهای معمول این لفظ است، اما این امر برای شناخت معنا کافی نیست؛ چون روش‌های معمول ما در گفتار و استعمال، آکنده از ناهماهنگی‌ها، ابهام‌ها و تناقض‌هاست. آنچه بدان نیاز داریم، تعریفی است که با گستره‌ای از زبان عادی هماهنگ باشد؛ به گونه ای که این تعریف با کاربرد عرف عام سازگار باشد و مایهٔ تعجب آنان نشود (Parent, 1983, p. 269). در اصول فقه نیز قاعده‌ای کلی داریم که در آن استعمال، اعم از حقیقت است و نکته اضافه در اینجا این است که کاربردهای واژهٔ حریم خصوصی، با ابهام‌هایی همراه است که لازم است در تعریفی دقیق برطرف شود.

ویلیام پرنت معتقد است که تعریف «حریم خصوصی» باید ما را قادر سازد که با سازگاری، وضوح و دقت درباره مفاهیمی کلی که حریم خصوصی بدانها تعلق دارد، سخن بگوییم. افزون بر آن، این تعریف نباید به‌گونه‌ای باشد که به حوزه معنایی و کاربردی دیگر مفاهیمی که درون این دسته کلی قرار می‌گیرند تعدّی کند. تمیز دادن بین ارزش‌های گوناگون اگر به‌گونه‌ای مفید و موجه صورت پذیرد، بهترین راه برای تحلیل و استخراج مفهوم حریم خصوصی است (Parent, 1983, p. 269). به عبارت دیگر، اگر بخواهیم کلام او را با تعبیری بومی تبیین کنیم، به اعتقاد او، تعریف حریم خصوصی باید جامع افراد و مانع اغیار باشد. با توجه به این نکات، می‌توان شرایط ذیل را برای تعریف حریم خصوصی بیان کرد:

۱. با زبان عادی هماهنگی دارد؛

۲. تبادر، صحت حمل و عدم صحتِ سلبْ از ویژگی‌های آن است؛

۳. وضوح در تعریف با مفاهیمی که حریم خصوصی بدانها اشاره دارد؛

۴. دقت در تعریف، به این معنا که جامع افراد و مانع اغیار باشد و همه مصادیق خود را شامل شود و بی‌مورد به مفاهیم دیگر گسترده نشود؛
۵. بین ارزش حریم خصوصی و دیگر ارزش‌ها تمایز گذارد؛
۶. مستثنیات حکمی را در تعریف موضوع دخیل نسازد.

هدف از نگارش این مقاله آنست که ضمن تبیین این تعاریف، مجموعه‌ای از نقد و بررسی‌هایی که درمورد این تعاریف از حریم خصوصی آمده، تبیین شود تا زمینه‌ای علمی برای دست‌یابی به تعریف نهایی حریم خصوصی فراهم شود. در عین حال، این مقاله از نوآوری در بررسی نقدها برخوردار است و برخی از نقدهای موجود در این مقاله مستقیماً از تحلیل‌های معنایی نگارنده است.

در ادامه، ضمن اشاره به معنای لغوی حریم خصوصی، به تعریف اصطلاحی آن خواهیم پرداخت.

۱. ۱. معنای لغوی حریم خصوصی

حریم، در لغت، از ماده حرمت گرفته شده است و به معنای آن چیزی است که تماس با آن حرام است و نباید به آن نزدیک شد (فراهیدی، ۱۴۱۰، ج ۳، ص ۲۲۲) و حریم خانه، یعنی مناطقی که به خانه اضافه می‌شوند و از الزامات و حقوق آن هستند. برخی نیز معتقدند که حریم خانه به چیزهایی گویند که داخل خانه‌اند؛ به طوری که اگر درِ خانه بسته شود، داخل آن قرار می‌گیرند، در برابر فناء که چیزهایی از خانه‌اند که بیرونِ درب خانه قرار می‌گیرند (ازهری، ۱۴۲۱، ج ۵، ص ۳۱) و علت حریم دانستن آن‌ها این است که غیر از مالک، شخص دیگری نباید از آنها استفاده کند (فیومی، ۱۴۱۴، ج ۲، ص ۱۳۳). حریم انسان، امری است که حفظ آن و منع از آن واجب است (ابن درید، ۱۹۸۷، ج ۱، ص ۵۲۱).

خصوصی، به معنای شخصی و اختصاصی در مقابلِ عمومی، یعنی عموم مردم است. ملکِ خصوصی، یعنی ملک شخصی خاص که دیگرانْ حق ورود به آن یا تصرف آن را ندارند، به خلاف پارک‌ها که عمومی‌اند و ورود به آنها برای عموم مردم آزاد است؛ برای مثال، کتابی که در کتابخانهٔ شما قراردارد، شخصی است، ولی آنچه در کتابخانهٔ شهر قرار دارد، عمومی است. همچنین، عکسی که از خانواده خود دارید، شخصی است، ولی عکس یا نقشه‌ای که از مترو شهر دارید، عمومی است. نامه‌ای که به دوستتان نوشته‌اید، شخصی است، ولی نوشته مشتمل بر قانون مصوّب مجلس، متنی عمومی است.

در عربی و نیز انگلیسی با یک واژه به این معنا اشاره می‌کنند؛ در عربی از کلمهٔ «الخصوصیة» و در انگلیسی از کلمه «privacy» برای اشاره به «حریم خصوصی» استفاده می‌شود. این واژه انگلیسی، از نیمه دوم قرن چهارده در انگلیسی رواج یافته و ریشهٔ لاتین دارد که فعل آن به معنای به کنار نهادن (از دسترس عموم) است (Stein, 2001, privacy).

در ادامه، به بحث از معنای اصطلاحی «حریم خصوصی» که در شاخه‌های علمی چون حقوق، اخلاق و فقه قابل طرح است، می‌پردازیم.

۱. ۲. معنای اصطلاحی حریم خصوصی

۱. ۲. ۱. حریم خصوصی (حق تنها و رها بودن)

حقِّ حریم خصوصی در دائرة المعارف بریتانیکا اینچنین تعریف شده است: حقِّ تنها بودنْ بدون مزاحمت بی‌جا به وسیلهٔ دولت، رسانه یا دیگر نهادها یا افراد و البته، تصریح شده است که این تعریفْ مشابه تعریفی است که از قاضی توماس کولی نقل شده است: «حریم خصوصی، عبارت است از حقِّ تنها و رها بودن». همچنین از وارن و برندیز نقل شده که معنای حریم خصوصی «حقِّ تنها بودن» است (Warren & Brandeis,1890, p. 193).

نقد و بررسی تعریف

تامسن به این تعاریف اِشکال گرفته که اگر کسی را با دستگاه شنود یا دوربین از راه دور، درخانه‌اش تحت نظر بگیریم، در حالی که به تنهایی او آسیبی نزنیم، حتماً حریم خصوصی او را نقض کرده‌ایم. پس این تعریفْ جامع افراد نیست. اِشکال دیگری که او گوشزد کرده این است که این تعریفْ مانع اغیار هم نیست؛ چون اگر بابک، در ملأ عام، با آجُر به سر خسرو بکوبد، او را تنها نگذاشته و رهایش نکرده است، پس، طبق این تعریف، باید بگوییم که حریم خصوصی او نقض شده، اما گرچه حقی از خسرو ضایع شده، ولی این حقْ ربطی به حریم خصوصی او ندارد؛ چون حریم خصوصی او را نقض نشده است (Thomson, 1975, p. 295). به نظر می‌رسد، هم تعریف و هم اشکالاتی که بر آن وارد شده‌اند، خطا هستند؛ اشکالات وارد نیستند، چون ظاهراً منظور از تنها بودنْ صرفاً تنهایی فیزیکی نیست، بلکه رها و یله بودنْ ـ در مقابل مزاحم و مراقب داشتن ـ منظور و مدِّ نظر است. بنابراین، اگر کسی ـ با دستگاه شنود یا دوربین از راه دور ـ کسی را تحت نظر بگیرد، بدین معنا، به تنهایی او صدمه زده است، یعنی مراقب او بوده و او را رها و یله نگذاشته است. چه بسا اِشکال دوم را هم این گونه پاسخ دهیم که مراد از تنها بودن، مراقب نداشتن و عدم مزاحمت از نظر روحی و اطلاعاتی است؛ نه مزاحمت بدنی. رها کردن و ول کردن یک شخصْ گاهی معنوی است، به این معنا که از کارهای او آگاه نشویم، آن کارها را افشا نکنیم و مانند آن و گاهی جسمانی است، به این معنا که به او صدمه نزنیم، کنار او ننشینیم و مانند آن و در اینجا معنای نخستْ مراد است؛ نه معنای دوم. پس، مثال به صدمه زدن

جسمانی به دیگری، نقض حریم خصوصی او نیست؛ چون آگاهی از اعمال او یا افشای آن و مانند آن، بر این مثالْ صدق نمی‌کند. بنابراین، صدمه زدن به دیگری ـ بنا به تعریف ـ نقض حریم خصوصی نیست و بر این اساس، تعریف نقض نشد.

این تعریف، در عین حال، اشکالات بنیادینی دارد. اگر کسی در خانه با خانواده‌اش باشد، آیا تنهاست؟ و اگر با خانواده‌اش بیرون خانه باشد، آیا باز هم تنهاست؟ و اگر با طایفه‌اش در مجلسی باشد، تنهاست؟ برای این که این مثالها نقضِ تعریف نباشد، باید بگوییم که مراد از تنهایی، تنهایی نسبی است؛ نه تنهایی مطلق؛ به این معنا که منظور از تنهایی، بدور از اغیار بودن است و در هر مجلسی نیز «اغیار» معنای نسبیِ خاص خود را دارد.

اِشکال دیگر، موارد نقضی‌اند که نشان می‌دهند این تعریف جامع افراد نیست. گاهی افراد خاطرات خود را در دفتری می‌نویسند و جایی می‌گذارند. اگر خسرو بدون این که تنهایی بابک را نقض کند به دفترچه خاطرات او دست یابد یا به نامهٔ خصوصی او دست یابد و آن را بخواند نقض حریم خصوصی او کرده است، در حالی که بنا به فرض، تنها بودنِ او را نقض نکرده است. همچنین اگر بابک در اینترنت به نحوی ناشناخته حضور یابد و خسرو او را از طرز حرف زدنش بشناسد و سپس هویت او را برای دیگران افشا کند، حریم خصوصی او را نقض کرده است، در حالی که تنهایی او را نقض نکرده است؛ مگر به معنایی مجازی. همچنین اگر خسرو آمار سفرهای بابک را استخراج کرده و منتشر کند، تنهایی او را نقض نکرده، ولی حریم خصوصی او را نقض کرده است. مثال‌های نقضِ گوناگونی می‌توان یافت که نشان می‌دهند، تعریف به تنها بودنْ تعریف جامع و کاملی نیست.

۱. ۲. ۲. حریم خصوصی اطلاعاتی

۱. ۲. ۲. ۱. نوع اول (تعریف بر اساس انتظار)

در تعریف حریم خصوصی، آن را قلمرویی از زندگی هر فرد دانسته‌اند که آن فرد نوعاً و عرفاً یا با اعلام قبلی، انتظار دارد تا دیگران بدون رضایت او به اطلاعات راجع به آن قلمرو، دسترسی نداشته باشند یا به آن قلمرو وارد نشوند، یا به آن قلمرو نگاه یا نظارت نکنند و یا به هر صورت دیگری او را در آن قلمرو مورد تعرض قرار ندهند (انصاری، ۱۳۸۶، ص ۳۸).

همچنین در لایحه‌ای که در تاریخ ۱۳۸۴/۵/۱۶ با عنوان «حمایت از حریم خصوصی» ـ از سوی دولت وقت ـ به مجلس ارسال شد،[1] تعریفی آمده است که مشابه تعریف نخست است. در بند یک از

۱. طی نامه شماره ۲۹۲٦٥/۲۸٥۱۱ در تاریخ ۱۳۸٤/۹/۱۰ از سوی دولت به مجلس ارسال گردیده است.

مادهٔ دو این لایحه، حریم خصوصی «به قلمروی از زندگی هر شخص گفته شده که آن شخص، عرفاً یا با اعلان قبلی، در چارچوب قانون، انتظار دارد تا دیگران بدون رضایت او به آن وارد نشوند یا بر آن نگاه یا نظارت نکنند و یا به اطلاعات مربوط به آن دسترسی نداشته یا در آن قلمرو، او را مورد تعرض قرار ندهند. جسم، البسه و اشیاء همراه افراد، اماکن خصوصی و منازل، محل‌های کار، اطلاعات شخصی و ارتباطات خصوصی با دیگران، حریم خصوصی به حساب می‌آیند.

قید «با اعلان قبلی» برای آن است که حریم خصوصی را افزون بر ضابطه‌ای نوعی، دارای ضابطه‌ای شخصی نیز بدانیم، یعنی یک شخص می‌تواند با اعلان قبلی خودش حریم خصوصی‌اش را توسعه دهد. در این نگاه، حریم خصوصی نسبی است و نسبت به اشخاص متفاوت است.

نقد و بررسی تعریف

این نوع تعاریف، خالی از اِشکال نیست. نخست این که انتظار داشتن یا نداشتنِ شخص، مقوّم مفهوم حریم خصوصی نیست و اضافه کردن این قید، تعریف را از جامعیت خارج می‌کند. ممکن است فردی در آمریکا زندگی کند و در آنجا دولت نیز، آشکارا حریم خصوصی دیگران را نقض می‌کند و شهروندانش نیز چنین انتظاری از دولت دارند، اما این امر موجب نمی‌شود که این موارد از تعریف خارج شود؛ جالب آن که گاهی این موارد، مصوبه قانونی نیز دارد، مثل قانونی که به تازگی و به دلائل امنیتی، شنود تلفنی شهروندان را در امریکا مجاز شمرده است و در نتیجه، برای شهروندان این انتظار را ایجاد کرده که تماس‌های تلفنی آنان شنود شود. وجود چنین انتظاری در چارچوب قانون، موجب نمی‌شود که این موارد از تعریف حریم خصوصی خارج شود؛ گرچه این موارد می‌تواند از حکم کلی حریم خصوصی استثنا شود.

دوم این که تعبیر «انتظارداشتن»، الزام‌آور نیست، در حالی که به نظر می‌رسد عدم ورود دیگران...، قیدی الزامی است.

اشکال سومی که به تعریفِ دوم وارد است، این است که حریم خصوصی امری عرفی است و اعلان قبلی، سبب توسعه دامنه آن نمی‌شود؛ همان‌طور که اعلان قبلی موجب تضییق آن نمی‌شود. بنابر این، اگر شخصی حکم حریم خصوصی خود را به مواردی از حریم عمومی توسعه دهد، آن مواردْ داخل در حریم خصوصی او نمی‌شوند؛ گرچه ممکن است که بنا به قانون، به حرمت ورود به آن حکم شود. برای‌مثال، اگر کسی با اعلان قبلی انتظار داشته باشد که همراهی او با همسرش در محلی تفریحی، داخل حریم خصوصی اوست و دیگرانی که در محل حضور دارند، نباید از آن اطلاع یابند. این اطلاعات، برای کسانی که در محلْ حضور دارند، حریم خصوصی آن شخص محسوب نمی‌شود، حتی اگر با اعلان قبلی او باشد؛ زیرا حضور در مکان‌های عمومی در نگاه حاضران عرفاً داخل در حوزهٔ حریم

خصوصی نیست. با این قید، حریم خصوصی نسبت به دیدگاه اشخاص متفاوت نیست و از این نظر نسبی نیست؛ هرچند نسبت به جوامع مختلف و با توضیحی که خواهد آمد، نسبی است. البته، نگاه اشخاص ممکن است در محدوده اجازه اشخاص اثرگذار باشد، ولی در تعریف حریم خصوصی اثرگذار نیست. سلایق افراد در مقدار اجازه دادن به ورود در حریم خصوصی‌شان اثرگذار است، ولی تفاوت سلایق اشخاص موجب تغییر در اصل محدوده حریم خصوصی نیست.

اِشکال دیگری که به تعریف دوم وارد است، در صورتی است که مراد از ورود، وارد جایی شدن باشد و بر این اساس، اگر کسی، برای مثال، در مکالمهٔ دو دوست در اتوبوس دخالت کند و در بحث آن‌ها مداخله کند، در حریم خصوصی آن‌ها داخل شده است، ولی تعریف دوم این موارد را دربر نمی‌گیرد.

۱. ۲. ۲. ۲. نوع دوم (تعریف بر اساس حالت عدم آگاهی)

یکی دیگر از افرادی که حریم خصوصی را بر مبنای اطلاعات تعریف کرده، ویلیام پرنت است. حریم خصوصی، به اعتقاد پرنت، عبارت است از حالتِ نداشتن اطلاعات شخصی و نامستند دربارهٔ کسی؛ در حالی که این اطلاعات به وسیله دیگران کسب شده باشد. اگر دیگران این نوع اطلاع و آگاهی را دربارهٔ کسی بدست آورند، به اندازه اطلاعات فاش شده، حریم خصوصی آن شخص نقض شده است. او تأکید می‌کند که آنچه تعریف می‌کند حالت حریم خصوصی است، نه حق حریم خصوصی. تعریف پرنت _ به اعتقاد و ادعای او _ تعریف جدیدی است که به لحاظ ملزومات تحلیل‌های مفهومی پیشتر بیان شده، از همه دیدگاه‌ها و تعریف‌هایی که تاکنون ارائه شده‌اند، بهتر و برتر است (Parent, 1983, p. 269). مور _ در مخالفت با پرنت _ ادعا می‌کند که تعریف او از حریم خصوصی، به روشنی، یک تعریف توصیفی است و نه هنجاری (Moore, 2003, p. 215)؛ زیرا از کلمهٔ «حالت» در تعریف استفاده شده است، نه از کلماتی همچون باید و نباید.

برای این که تفسیر کاملی از آگاهی و اطلاع شخصی بدست آید، باید مفهوم «اطلاعات شخصی» روشن شود. پیشنهاد پرنت این است که مراد از آن عبارتست از وقایعی درباره شخص که غالب افراد در یک جامعهٔ مفروض و در زمانی مفروض نمی‌خواهند به طور گسترده‌ای آشکار شود. گاه اگر چند دوست، فامیل یا همکار، این واقعیات را بدانند حساسیتی نشان نمی‌دهیم، ولی اگر این اطلاعات از این دایره فراتر رود، نگرانی بسیار زیادی از خود بروز می‌دهیم (Parent, 1983, pp. 269-270).اکنون این سؤال مطرح می‌شود که آیا مراد از این شخصْ یک فرد خاص است یا بسته به اطلاعات، متفاوت است؟ برای مثال، آیا اگر روابط بین زوجین، از آن جهت که دو فرد هستند، در اختیار زن و شوهر باشد، نقض تعریف است؟ ظاهراً باید تعریف را به نوعی توجیه کرد که این موارد از تعریف خارج نشود. واژهٔ «شخصی» بر

حسب اطلاعات، تعریفی نسبی دارد. حریم خصوصی در اطلاعات زوجین، محصور در دو نفر است و در اطلاعات خانوادگی، محصور در بیش از دو نفر (تعداد اعضای خانواده) است و در اطلاعات فامیلی محصور بین تعداد بیشتری است و از همین‌رو، شخص بودن در تعریف، شرط مطلق نیست.

«اطلاعات نامستند» در مقابل اطلاعات مستند قرار دارد. اطلاعات مستند، یعنی اطلاعاتی که در دسترس عموم قرار دارند یا در سندی دولتی یا عمومی نشر یافته‌اند؛ مانند اطلاعاتی که در روزنامه‌ها و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، صورتجلسه دادگاه‌ها و اسناد دولتی که مشاهده آن برای عموم آزاد است، به چاپ رسیده است. بنابراین، «اطلاعات نامستند»، یعنی اطلاعاتی که پیش از این در این نوع اسناد یا مکتوبات به چاپ نرسیده است. سؤالی که با این قید جواب داده می‌شود، این است که اگر اطلاعات خصوصی افراد در روزنامه‌ها چاپ شود، آیا از مفهوم حریم خصوصی خارج می‌شود؟ قید نامستند در تعریف، برای آن است که اطلاعات مستند (اطلاعاتی که ثبت عمومی شده‌اند یا در دسترس عموم قرار دارند) از تعریف خارج شوند؛ مثل اطلاعاتی که در روزنامه یا جلسه عمومی رسیدگی دادگاه و دیگر اسناد رسمی که در دید عموم قرار دارد، نشر می‌یابد. این نوع اطلاعات ـ طبق تعریف پیش‌گفته ـ در دسترس عموم هستند.

باید توجه داشت که بر اساس این تعریف، بین اطلاعات شخصی و حریم خصوصی تفاوت‌هایی وجود دارد و اگر سؤال این باشد که آیا این موارد داخل در اطلاعات شخصی فرد است؟ پاسخ روشن است؛ بلی. صرف این که اطلاعات خصوصی فردی در روزنامه چاپ شود، باعث خارج شدن از موضوع اطلاعات شخصی نمی‌شود. در عین حال، این موارد از حریم خصوصی خارج است، هرچند از اطلاعات شخصی خارج نیست. قید «نامستند» در تعریف حریم خصوصی برای آن است که این نوع اطلاعات را از تعریف خارج کند. اطلاعات شخصی که در روزنامه چاپ شده باشد، مستند به حساب می‌آید. در حالی که طبق تعریف، مواردی از اطلاعات شخصی داخل در حریم خصوصی است که در روزنامه چاپ نشده باشد و نامستند باشد. به عبارت دیگر، اطلاعات شخصی بر دو قسم‌اند: نخست، اطلاعات شخصی مستند که داخل در تعریف حریم خصوصی نیستند و افشای آنها بلامانع است و دوم، اطلاعات شخصی نامستند که داخل در تعریف حریم خصوصی‌اند و افشای آن اِشکال دارد. بر این اساس، اگر اطلاعات شخصیِ خسرو در روزنامه به چاپ برسد و بابک آن را بخواند، بابکْ حریم خصوصی خسرو را نقض نکرده است.

نقد و بررسی تعریف

در عین حال این تعریف نیز خالی از اِشکال نیست. اِشکال اول، به این نکته مربوط است که اطلاعات در دسترسِ عموم می‌تواند داخل در حریم خصوصی باشد. نخستین اِشکالی که به این کلام وارد است،

این است که تعریف حریم خصوصی را به مفهوم مستندسازی و اطلاعات در دسترس عموم وابسته می‌سازد. در واقع، اطلاعات شخصی که از افراد، در دسترس عموم قرار دارند بر دو نوع‌اند: ۱) اطلاعات آشکاری که افشا لازم ندارند، بلکه با حضور در اجتماع برای همگان آشکار می‌شوند؛ ۲) اطلاعات آشکاری که به دلیل نشر در روزنامه و مانند آن آشکار شده‌اند و در حالت طبیعی، با حضور در اجتماع آشکار نمی‌شوند. در نوع اول، اموری که در معرض مشاهده و دسترسی عمومی قرار دارند، مطلقاً داخل در حریم خصوصی فرد نیستند و در مقابل، ممکن است کسی ادعا کند که گاهی اوقات، اموری که در معرض مشاهده و دسترسی عمومی قرار دارند، داخل در حریم خصوصی فرداند. برای مثال، اگر کسی در بوستانی قدم بزند و بتوان چهره او و دیگر ویژگی‌های جسمانی او از قبیل قد، وزن تقریبی، رنگ چشمان و سن تقریبی را به وضوح دید و توصیف کرد، این دلیل نمی‌شود که این ویژگی‌ها را که بخشی از شرح حال ژنتیکی اوست، داخل در حریم خصوصی او ندانیم. بسیاری از جزئیات و ویژگی‌های جسمانی زنان، داخل در حریم خصوصی آنان است؛ هرچند بتوان در محلی عمومی آن جزئیات را مشاهده کرد. بنابر این می‌توان گفت که این ویژگی‌ها که ذاتاً با حضور در اجتماع آشکار می‌شوند، هم جزء اطلاعات شخصی و هم داخل در حریم خصوصی افراد هستند.

نوع دوم، اطلاعاتی هستند که ذاتاً با حضور آشکار نمی‌شوند، بلکه با نشر و افشا آشکار می‌شوند. در اینجا، مطلقاً پذیرفته نیست که مجرّدِ اِفشای این نوع اطلاعات، آنها را از تعریف حریم خصوصی خارج کند. برای مثال، اگر اطلاعات شخصیِ خسرو را در روزنامه نشر دهند و بابک آن روزنامه را بخواند، گرچه بابک با خواندن روزنامه، حریم خصوصیِ خسرو را نقض نکرده است، ولی نمی‌تواند به بهانه مستند شدن اطلاعات خسرو، آنها را باز نشر دهد و در یک روزنامهٔ دیگر به چاپ برساند. پرنت، اما معتقد است که این کار نقض حریم خصوصی نیست؛ زیرا اطلاعات نشر یافته، پیش از این در دسترس عموم بوده و هر کس می‌توانسته بدون تجسس بدان دست یابد. مشکل دیدگاه پرنت این است که او توجه ندارد که هر نشر ممکن است تبعات خاص و مخاطبان خاص خود را داشته باشد و گر چه یک بار نشر، مخاطبانی را در معرض این حریم قرار داده و نسبت به آنان دیگر بخشی از حریم خصوصی خسرو نیست (بنا به فرض تعریف)، ولی افراد دیگری هستند که با نشر اول آگاهی نیافته‌اند و با نشر دوم، در معرض آگاهی قرار می‌گیرند و نسبت به آنان، حریم خصوصی خسرو با این کار نقض شده است. به همین دلیل، اگر عکس خسرو در مراسم عروسی نوه‌اش بخشی از حریم خصوصی او باشد و بابک آن را نشر دهد، این امر موجب نمی‌شود که این عکس از حریم خصوصی خسرو خارج شود. به همین دلیل اگر سیاوش بار دیگر این عکس را در وبلاگش باز نشر دهد، به حریم خصوصی خسرو وارد شده است؛ همان‌طور که بابک به حریم خصوصی خسرو وارد شده بود. اگر این اِشکال بر تعریفْ وارد باشد، بدان معناست که حریم خصوصی نسبت به مخاطبان مختلف نیز نسبی

است (نه مطلق). به عبارت دیگر، افشاشدگی اطلاعاتْ امری نسبی است و ممکن است اطلاعاتی خاص برای فرد یا افرادی افشا شده باشد، ولی برای دیگران افشا نشده باشد.

دوم این که گاهی با ابزارهایی مانند تلسکوپ، ابزارهای شنود، حسگرها و مانند آنها بسیاری از اطلاعات خصوصی افراد در دسترس عموم قرار می‌گیرد. قید اطلاعاتِ در دسترس عموم، به فناوری کاربردی بستگی خواهد داشت. اگر کسی از بالای برج میلاد و با دوربین‌های قوی، درون منزل کسی را رصد کند، به حریم خصوصی او وارد شده است؛ هرچند آن دوربین‌ها در دسترس عموم باشند. ما دنبال این هستیم که ببینیم در واقع، چه چیزی را باید امور خصوصی تلقی کنیم که ربطی به دیگران ندارد. برای مثال، فرض کنید، بابک با یک دستگاه الکترونیکی دقیق داخل یک محفظه روزنامه‌هایی می‌یابد که در آن نکاتی راجع به خسرو آمده که نشان می‌دهد او پیش از انقلابْ ورشکست و سپس دستگیر شده و به زندان افتاده است و این اطلاعات، همان زمان در روزنامه نشر یافته است و طبق تعریف، داخل در حریم خصوصی نیست، ولی روشن است که عرف این موارد را داخل در تعریف حریم خصوصی می‌داند (DeCew, 1986, p. 152).

اِشکال سوم، اِشکالی بنیادی به تعریف است. این تعریف، برای مواردی که با عنوان حریم خصوصی جسمانی یا مکانی به آنها اشاره می‌شود، جایی نمی‌گذارد. این تعریف، جامع افراد نیست و صرفاً بر حریم خصوصی اطلاعاتی تأکید دارد. برای مثال، کسی که یکباره وارد اتاق شخصی دیگری می‌شود و بی‌مقدمه شروع به نوازش کردن او می‌کند، حریم خصوصی او را ـ هم در حوزهٔ جسمانی و هم در حوزهٔ مکانی ـ نقض کرده است، ولی تعریف پرنت، شامل این موارد نمی‌شود. امکان و حق مدیریت بر دسترسی به بدن، محل حضور یا سکونت و استفاده و بهره‌برداری از آن‌ها، همه در حوزه ارزش‌های انسانی، اموری مهم و اساسی هستند. بنابراین، توجه صرف به اطلاعات شخصی، نظریه‌ای ناقص بدست خواهد داد (Moore, 2008, p. 416).

اِشکال چهارم، به «نداشتن اطلاعات» مربوط است. داشتن یا نداشتن اطلاعات، همان دسترسی و عدم دسترسی به اطلاعات است. سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که اگر کسی اطلاعاتی را جمع‌آوری کند یا به تعبیری، داشته باشد یا به تعبیر دیگر، دسترسی به آن را فراهم کند، ولی از آن اطلاعات بهره‌برداری و استفاده نکند (آن را نبیند یا نخواند، بلکه به کناری بنهد)، آیا حریم خصوصی را به صرف داشتن این اطلاعات، نقض کرده است؟ در پاسخ باید گفت: بنا به تعریف پرنت، بله! نقض کرده است، ولی می‌توان گفت که صرف داشتن اطلاعات شخصی مایه و موجب نقض حریم خصوصی نیست. اگر خسرو عکس‌های خانوادگی خود را به بابک بدهد تا آن را با دستگاهی که دارد چاپ کند و بابک بتواند بدون این که آن اطلاعات را مشاهده کند آن را چاپ کند و به خسرو برساند به نظر نمی‌رسد که بابک به صرفِ داشتن اطلاعات شخصی خسرو، حریم خصوصی او را نقض کرده

باشد. نتیجه آن که تعریف حریم خصوصی اطلاعاتی، تعریفِ قابل قبولی نیست.

۱. ۲. ۳. حریم خصوصی کنترلی

در اینجا به چهار تعریف کـه حـریم خصوصـی را بـر اسـاس کنتـرلْ تعریـف کرده‌انـد، اشـاره مـی‌کنیم. چارلز فرید از نخستین کسانی است که حـریم خصوصـی را بـر اسـاس کنتـرلْ تعریـف کـرده اسـت: او می‌نویسد: «حریم خصوصی صرفاً فقدان اطلاعات دربارهٔ ما نزد دیگران نیسـت، بلکـه عبـارت اسـت از کنترلی که ما بر اطلاعات مربوط به خودمان داریم» (Fried, 1984, P. 209).

تعریف دوم از آلن وِستین است که در کتابش، حریم خصوصی را چنین توصیف کرده است:

> حریم خصوصی، عبارت است از ادعا و درخواست افراد، گروه‌ها، یـا مؤسسـات در مـورد تعیین این که خودشان چه وقت، چطور و تـا چـه انـدازه اطلاعـات دربـارهٔ خودشـان را بـه دیگران انتقال دهند.

او همچنین بیان می‌کند که میل افراد به حریم خصوصی، خود یک امر مطلق نیست؛ چـرا کـه شـرکت در اجتماع و افشای خود و ارتباط‌گیری با دیگران نیز میلی به همان اندازه قوی است و از این‌رو، افـراد همـواره سعی دارند بین این دو میل (میل به حفـظ اطلاعـات شخصـی و میـل بـه افشـای اطلاعـات شخصـی) تعادلی برقرار کنند؛ به این دلیل که کسی که درباره خودش چیزی برای گفتن ندارد، به طور طبیعـی، شـاید دیگران نیز چیزی برای گفت‌وگو دربارهٔ خود با او نداشته باشـند. همیشـه دوسـتی وقتـی برقـرار اسـت کـه طرفین مطالبی را از خود برای دیگری بیان کنند. این مطالب می‌تواند، مربـوط بـه عقائـد، افکـار، امیـال و کارهای او باشد. معمولاً کسانی که با یکدیگر ارتباط می‌گیرند نیز پیش از این که دوست یکـدیگر شـوند، زمانی ارتباطشان مؤثر است که اطلاعاتی را راجع به یکدیگر با هم مبادله کنند. کنجکـاوی دیگـران و نیـز فرایندهای نظارتی فعّال در هر جامعه برای برقراری هنجارهای اجتماعی نیز از جملـه فشـارهایی هسـتند که افشای اطلاعات شخصی را موجب می‌شوند (Westin, 1967, p. 7)، به این معنـا کـه دوسـتان بـرای این که حس کنجکاوی دوستان خود را ارضا کنند و همچنین برای حفظ رابطه دوسـتی، گـاه مجبورنـد یـا ترجیح می‌دهند که بخش‌هایی از حریم خصوصی خود را بـرای آن‌هـا بـازگو کننـد. ایـن امـر، راجـع بـه ارتباط گیرندگانی که هنوز به مرحلهٔ دوستی نرسیده‌اند، ولی در راه آن تـلاش می‌کننـد نیـز صـادق اسـت. اصولاً، شروع و تداوم دوستی و ارتباط‌گیری رابطه تنگانگی با افشای بخش‌هایی از حریم خصوصی دارد.

تعریف سوم از آدام مور است که حق حریم خصوصی را چنین تعریف می‌کند: حق کنترل دسترسـی بر خود شخص و به اطلاعاتی درباره خود شخص. حق حریم خصوصی شامل دو خصوصیتِ کـاربرد و

کنترل می‌شود و به این معنا، حق حریم خصوصی ـ به طور انحصاری ـ به من اجازه می‌دهد که اطلاعات شخصی، امور خاص بدنی یا مکانی را کنترل کنم و یا به‌کار بگیرم (Moore, 2008, p. 414).

تعاریفی از این دست را تعاریف بر اساس کنترل و مهارکردن می‌نامند. فرق تعریف مور با دو تعریف پیشین، این است که او افزون بر کنترل اطلاعات، کنترل مکانی و جسمانی را نیز اضافه می‌کند. از جمله افرادی که تعریفی مشابه مور دارند، می‌توان به روث گاویسن و ریچارد پارکر اشاره کرد.[1] مور همچنین با آوردن کلمه «حق کنترل» به جای «کنترل» تعریف را به یک تعریف با تمرکز بر حق بودن حریم خصوصی سوق می‌دهد.

یکی از علل دفاع مور از این تعاریف، این است که خصوصیت کنترلی حریم خصوصی، موجب آن است که افراد، مجالی برای گسترش خودشان ـ آن‌طور که به نظرشان مناسب است ـ پیدا کنند. این نوع کنترل، فضایی برای رشد شخصیت باز می‌کند؛ چرا که خودمختاری را برای جریان و جهت زندگیش حفظ می‌کند (Moore, 2008, p. 414). به نظر می‌رسد که او با بیان این نکته درصدد است تا فضای تعریف را بر مبنای اصول تفکر لیبرالیستی و حقوق ترسیم کند.

چهارمین تعریفی که بر واژه کنترل تأکید دارد، تعریف جولی اینس است. حریم خصوصی از نظر او، «حالت کنترل داشتن بر اطلاعات مربوط به خود، دسترسی به خود یا تصمیمات شخصی مربوط به کارهای خود است (Inness, 1992, pp. 8, 139-140). نکتهٔ موجود در این تعاریف، این است که واژهٔ کنترل، می‌تواند به معنایی توصیفی یا هنجاری تفسیر شود. معنای توصیفی کنترل، بر قدرت عمل مادی یا معنوی تمرکز می‌کند. اگر دسترسی یا کاربرد یک چیز، در محدودهٔ قدرت خسرو باشد، آن‌گاه می‌توان گفت که شرط کنترل، احراز شده است. معنای هنجاریِ کنترلْ بر دعاوی اخلاقی‌ای که باید مستقل از شرایط حفظ شوند، تأکید دارد و اساساً کلماتی همچون حق یا تجویز از کلماتی هستند که معنایی هنجاری به تعریف می‌دهند. به نظر مور، اغلب تعاریف توصیفی حریم خصوصی جالب نیستند، اما به نظر نگارنده مقاله، باید توجه داشت که تعاریف هنجاری از توصیف واژه گذر کرده و به زیربنای حکم ارزشی حریم خصوصی می‌پردازند و بنابر این، تعاریف توصیفی از این نظر ارجح‌اند که اولاً، از بساطت بیشتری برخوردارند و ثانیاً، ارزش‌داوری را به مباحث حکمی واگذار کرده و در بحث موضوعی از حریم خصوصی ورود نکرده‌اند.

---

۱. مور ـ در پاورقی شماره ۲۲ مقاله‌اش ـ موارد متعددی را برای تعاریفی که از قیدِ کنترل استفاده کرده‌اند، آورده است. همچنین می‌توانید نظرات این دو تن را در مقالات ذیل بیابید:

Gavison, R. (1980). Privacy and the Limits of Law. *The Yale Law Journal*, *89*(3), 421-471. doi: 10.2307/795891

Parker, R. B. (1974). A Definition of Privacy. *Rutgers Law Review*, 27, 275.

نقد و بررسی تعریف

در منابع مربوط به حریم خصوصی، اِشکالات متعددی به این نوع تعریف وارد شده است. یک دسته از اِشکالات ناظر به این نکته‌اند که تعاریف مطرح شده، متضمن این نکته‌اند که اگر شخصی بر اطلاعات مربوط به خودش کنترل نداشته باشد، حریم خصوصی او نقض شده است. به اعتقاد جیمز مور، گرچه کنترل اطلاعات وجه روشنی از وجوه حریم خصوصی است، ولی این تعریف ناکافی است؛ به این معنا که شخصْ، در بسیاری مواقع، بر اطلاعات مربوط به خودش کنترلی ندارد، ولی حریم خصوصی او مخدوش نشده؛ چرا که گاهی برخی از اطلاعات هستند که دست به دست بین مردم تبادل می‌شوند و هر چند ما کنترلی بر آن‌ها نداریم ولی، در شرایط عادی حساسیتی هم نسبت به آن‌ها نداریم. به فرض اگر بابک، برخی اطلاعات شخصی سیاوش را که بسیاری از افراد می‌دانند _ که از کنترلش خارج شده و او حساسیتی نسبت به آن اطلاعات ندارد _ به خسرو بدهد، حریم خصوصی سیاوش، مخدوش نمی‌شود برای مثال، بیان اطلاعاتی مانند این که اسمش چیست، کجا زندگی می‌کند و از چه تیمی طرفداری می‌کند، حریم خصوصی سیاوش را نقض نمی‌کند (Moor, 1990, p. 75). این بدان معناست که حریم خصوصی ما فراتر از اطلاعاتی است که در کنترل ماست. نام و محل زندگی و تیمی که از آن طرفداری می‌کنیم در این فرض که بسیاری از آن مطلع‌اند و ما حساسیتی نسبت به آن نداریم، داخل در حریم خصوصی ما هستند، ولی در این فرض که اینها اطلاعاتی هستند که بسیاری از آن مطلع‌اند، در کنترل ما نیستند. توجه داشته باشید که ما در حال تعریف موضوعیِ حریم خصوصی هستیم و از نظر مستشکل، این که ما راضی هستیم که چه مقدار از حریم خصوصی ما افشا شود یا نشود، ربطی به تعریف موضوعی حریم خصوصی ندارد. تعریف حریم خصوصی باید جامع افراد باشد و اطلاعاتی از این دست که ما راضی به افشای آن هستیم، ولی داخل در حریم خصوصی‌اند را نیز شامل شود.

اِشکال دومی که جیمز مور وارد می‌داند، این است که اگر مراد از کنترل بر اطلاعات، کنترل مستقیم بر اطلاعات باشد. گاه ما کنترل مستقیم بر اطلاعات را از دست می‌دهیم، ولی حریم خصوصی ما همچنان محفوظ است. برای نمونه، فرض کنید که خسرو اطلاعات محرمانهٔ پزشکی خود را به دکتر ارائه داده است و بنابراین، کنترل مستقیم بر اطلاعات مربوط به خود را از دست داده است، ممکن است که آقای دکتر _ خارج از کنترل مستقیم خسرو _ به همکارانش و نیز به پرستاران این اطلاعات را بازگو کند. در اینجا شهوداً به نظر نمی‌رسد، حریم خصوصی خسرو نقض شده باشد؛ هرچند، دیگر خسرو مستقیماً بر تبادل اطلاعات محرمانه‌اش کنترل ندارد (Moor, 1990, p. 75). این بدان دلیل است که عرفاً مبادلهٔ اطلاعات پزشکی بین پزشکان و پرستاران در شرائط معمولی، تسلیم حریم خصوصی تلقی نمی‌شود. در اینجا نیز مشاهده می‌شود با این که کنترلی بر اطلاعات وجود ندارد، ولی حریم خصوصی همچنان محفوظ است. برخی نیز این اِشکال را چنین مطرح کرده‌اند که اگر مراد از کنترلْ معنای ضعیف آن باشد،

کافی نیست؛ زیرا خسرو گاه بر اطلاعات شخصی خود کنترل دارد، ولی دیگران نیز با ابزارهایی می‌توانند آن اطلاعات را داشته باشند یا به‌کار گیرند و اگر مرادْ معنای قوی کنترل باشد و تهدید صرف نیز وجود داشته باشد، خارج از کنترل خواهد بود و حریم خصوصی نقض می‌شود (Gavison, 1980, p. 427). به نظر می‌رسد، این اِشکال به نوعی به همان اِشکال دوم باز گردد یا دست‌کم با آن مرتبط باشد.

اِشکال دیگر جیمز مور این است که اگر اطلاعات ما، در بانک اطلاعات رایانه‌ای ذخیره شده باشد، کنترل مستقیمی روی نحوه کاربرد آن اطلاعات نخواهیم داشت و این بانک اطلاعاتی اگر افشا شود، تهدیدی برای حریم خصوصی ماست، ولی اگر از این اطلاعات به‌درستی استفاده شود یا اصلاً از آن استفاده نشود، صرف کنترل نداشتن ما بر آن اطلاعاتْ دلیل بر نقض حریم خصوصی نیست (Moor, 1990, p. 75). به عبارت دیگر، آنچه اهمیت اساسی دارد، کاربرد اطلاعات است و نه کنترل داشتن بر اطلاعات.

خانم جودیث یارویس تامسن استدلال آورده که فقدان کنترل همیشه به معنای فقدان حریم خصوصی نیست و در اصطلاح تعریف حریم خصوصی به کنترل جامع افراد نیست. او در پاورقی مقالهٔ خود چنین اِشکال می‌گیرد که اساس تعریف، مرتبط با کنترل داشتن یا نداشتن نیست، بلکه در کاربست اطلاعات است. فرض کنید که یک دستگاهی اختراع شده که با اشعه ایکس از دیوار رد می‌شود و می‌تواند آن سوی دیوار را نشان دهد. حال، اگر من بدانم که همسایه‌ام این ابزار را دارد، دلیل نمی‌شود که او حریم خصوصی مرا نقض کرده، مگر این که یقیناً بدانم او این ابزار را به‌کار بسته است. در این مثال، گرچه همسایه قدرت کنترل اطلاعات داخل خانه دارد و حریم خصوصی مرا نقض کرده، ولی تا از آن دستگاه بهره‌برداری نکرده باشد، به حریم خصوصی من وارد نشده است (Thomson, 1975, p. 305).

یکی از اساسی‌ترین اِشکال‌ها که بر دو تعریف اول وارد است، عدم پوشش دو حوزهٔ تنهایی و ورود به حریم مکانی است که پیش‌تر از آن‌ها بحث کردیم.

از جمله افرادی که بر تعاریف غیر هنجاری که بر اساس کنترل داشتن شخص بر اطلاعات مربوط به خود، اقامه شده اِشکال می‌گیرد، ویلیام پرنت است. او معتقد است که تمام این تعاریف را باید به کنار نهاد؛ چون به فرض، کسی که به اختیار خودْ اطلاعات شخصی و غیر مستند و خصوصی خود را برای دوستش افشا می‌کند، همچنان در حال اعمال کنترل بر اطلاعات مربوط به خود است، اما ما نباید بگوییم که او با این کار از حریم خصوصی خود حفاظت می‌کند، بلکه بر عکس، او اختیاراً از بسیاری امور مربوط به حریم خصوصی خود دست کشیده است. مردم می‌توانند به دلایل گوناگون از حریم خصوصی خود دست بشویند و آن را رها کنند و یک تعریف درست از حریم خصوصی، باید این واقعیت را اجازه دهد. در حالی که تعاریف مبتنی بر کنترل، چنین تجویزی نمی‌کنند (Parent, 1983, p. 273). خلاصه آن که به ادعا و اعتقاد پرنت، در این موارد که افشای خودخواسته صورت گرفته، کنترل محقّق است، ولی حریم

خصوصی محقّق نیست. مور در پاسخ به این اِشکال، می‌گوید:

> ما هم می‌گوییم حریم خصوصیِ خود را رها کرده است، اما علت این امر این است که کنترل را بدست دیگری داده است. پس، دیگر کنترلی بر اطلاعات ندارد؛ مثل آزادی که عمل به آن ممکن است موجب محدودیت و سلب آزادی شود؛ به همین نحو عمل به کنترل ممکن است موجب رفع کنترل شود. بنابراین، با افشای خودْخواسته، دیگر حریم خصوصی نیز صدق نمی‌کند؛ چون کنترل سلب شده است. بنابراین، نه کنترل صادق است و نه حریم خصوصی و دیگر لازم نیست تعریفی ارائه دهیم که این موارد را شامل شود (Moore, 2008, pp. 15-144).

مور اضافه می‌کند، نکته دیگر این است که کنترل بر دسترسیْ مستلزم کنترل بر کاربرد و نشر اطلاعات نیست. به این معنا، ممکن است خسرو به بابک اجازهٔ دسترسی به اطلاعاتش را داده باشد، ولی اجازهٔ نشر آن را نداده باشد یا او را از نشر آن باز داشته باشد. به عبارت دیگر، اگر صورت اجازه به دسترسی به اطلاعات را در نظر بگیریم و ـ چنان که مستشکل تصور کرده است ـ بگوییم اجازه به دسترسی، نفی کنترل دسترسی نیست، باز این اِشکال وارد نیست؛ چون ممکن است اجازه دسترسی صادر شده باشد، ولی اجازه نشر صادر نشده باشد. بنابراین، در نظر مور، اِشکالات پرنت صدمه‌ای به دیدگاه‌های غیر هنجاری کنترل دسترسی و کنترل کاربرد، نمی‌زند (Moore, 2008, p. 415).

البته، باید دانست که اِشکالِ اخیرِ مور وارد نیست؛ چون یا فرض می‌کنیم که قید کنترل بر دسترسی و کنترل بر نشر هر دو دخیل در تعریف‌اند، آن گاه می‌توان مثال پرنت، را به نشر هم توسعه داد و به این معنا، او این چنین اِشکال می‌کند که در مواردی که کنترل بر دسترسی یا کنترل بر نشر، به نحو اختیاری، از دست برود تعریف، چنین کار خودخواسته‌ای را تجویز نمی‌کند. در حالی که یک تعریف خوب باید این موارد را اجازه دهد و اگر قید کنترل بر نشر داخل در تعریف نباشد، با افشای خودخواسته کنترل بر دسترسی محقّق است، ولی حریم خصوصی محقّق نیست. این که در واقع، باید کنترل بر نشر را هم داخل تعریف آورد، ربطی به اِشکال پرنت ندارد.

اما به نظر می‌رسد اِشکال پرنت نیز وارد نیست؛ زیرا آنچه در تعریف اخذ شده، کنترل بر اطلاعات است و نه قدرت بر کنترل اطلاعات. وقتی کسی اطلاعات مربوط به حریم خصوصی خود را افشا می‌کند، دیگر کنترلی بر اطلاعات ندارد؛ هرچند قدرت بر کنترل، در او محفوظ است؛ چون قدرت به هر دو طرف سلب و ایجاب تعلق می‌گیرد. قدرت بر کنترلْ یک صفت نفسانی است، ولی کنترل، صفتِ فعل است. مورد نخست، با افشا از بین نمی‌رود، بلکه تثبیت می‌شود و از این نظر، افشای اطلاعات نشانهٔ قدرت بر کنترل اطلاعات است، ولی در مورد دوم، با افشای اطلاعات از بین می‌رود و کنترل بر اطلاعات

از دست خارج می‌شود. به نظر می‌رسد پرنت، بین قدرت بر کنترل و خود کنترل خلط کرده است.

نکته دیگر این که حریم خصوصی ما، حتی اگر افشا شود همچنان حریم خصوصی‌ای است که افشا شده است. پس فرضِ این که با افشای حریم خصوصی، دیگر حریم خصوصی صدق نمی‌کند، محل کلام است. با تعریف مختار که در ادامه خواهد آمد، معلوم می‌شود که حریم خصوصی هرچند افشا شود، همچنان حریم خصوصی است.

اِشکال هفتم، اِشکالی است که پرنت به تعاریف هنجاریِ کنترل وارد می‌کند. به اعتقاد او، کسانی که تعریفی بر مبنای کنترل عرضه می‌کنند، به جای توجه به یک حالت، به یک حق توجه می‌کنند و این نوعی خلط بین حق آزادی و حق حریم خصوصی است (Parent, 1983, pp. 273-274).

به نظر مور، این اِشکال پرنتْ بی‌روح است و لطفی ندارد. اگر این طور باشد، حق مالکیت فکری و حق حیات نیز با حق آزادی خلط می‌شود؛ در حالی که لزومی ندارد بگوییم این حقوق از نظر مفهومی با هم تمایزی تام دارند و با هم هیچ ارتباطی ندارند. در توضیح کلام مور، می‌توان گفت که حق آزادی یک حق مطلق است در حالی که حق مالکیت فکری و حق حریم خصوصی، نوعی حق در محدوده‌ای خاص از آزادی‌های انسان‌اند (Moore, 2008, pp. 416-417).

آخرین اِشکال این است که مفهوم کنترل، مفهوم دقیقی برای بیان جنس حریم خصوصی نیست؛ چون حریم خصوصی یا حق حریم خصوصی، اصلاً از مقولهٔ کنترل نیست. دلیل این مدعا، تبادر معنای حریم خصوصی است که در ادامه و در بیان قول مختار، بدان خواهیم پرداخت.

در این میان، تعاریف دیگری نیز هستند که هر یک بر یکی از وجوهِ حریم خصوصی تأکید دارند و به دلیل کم‌اهمیت بودن آنها، از پرداختن به آن‌ها صرف نظر می‌کنیم، اما نوعی دیگر از تعاریف هستند که حریم خصوصی را امری چند وجهی دانسته‌اند.

۱. ۲. ۴. حریم خصوصی چند وجهی یا خوشه‌ای

روث گاویسن تأکید می‌کند که ما باید حریم خصوصی را بر مبنای توصیفی تصویر کنیم و از دخالت هر مفهوم ارزشی یا هنجاری در تعریف آن بپرهیزیم تا آن را به طور خنثی تعریف کنیم و سپس در مرحله بعد، بتوانیم حکم ارزشی آن را بدست دهیم. او معتقد است که مفهوم حریم خصوصی را می‌توان به سه مؤلفه و عنصر مستقل تجزیه کرد؛ این سه عنصر عبارتند از، رازداری (secrecy)، ناشناختگی (anonymity) و تنهایی (solitude). در حریم خصوصیِ کامل هیچ کس اطلاعاتی درباره خسرو ندارد، هیچ کس به خسرو توجهی ندارد و هیچ‌کس دسترسی جسمانی به او ندارد. البته، حریم خصوصی کامل در هیچ جامعه‌ای ممکن نیست، همان طور که فقدان کامل حریم خصوصی نیز به همان اندازه مَحال است.

تملک یا لذت از حریم خصوصی، یک مفهوم کاملاً همه یـا هـیچ نیسـت. در ایـن حـال، فقـدان حـریم خصوصی وقتی روی می‌دهد که دیگران اطلاعاتی دربارهٔ یک فرد کسب کنند، به او توجـه کننـد یـا بـه او دسترسی یابند. این سه عنصر، عناصری مستقل و متمایزند، اما با یکدیگر ارتباط دارند. به نظر گاویسـن، مفهوم مرکّب «حریم خصوصی» غنی‌تر از هر تعریفی است که تنها بر یکی از این عناصر سـه‌گانه تأکیـد شود. به نظر او، این تعریف سه‌وجهی به‌خوبی با شهوداتی حاکی از این که حریم خصوصی چه وقـت از دست می‌رود، تطابق دارد (Gavison, 1980, pp. 428-429).

نقد و بررسی تعریف

اِشکال نخست این است که این تعریفْ اشاره‌ای به روابط اجتماعی آشنایی بـین افـراد نـدارد. بسـیاری از روابط اجتماعی که بین انسان‌ها شکل می‌گیرد، از جمله روابط زناشویی و روابط دوسـتانه و آشـنایی‌های دیگر در حوزهٔ حریم خصوصی افراد به حساب می‌آیند. این حوزه را می‌توان، دوستی و صـمیمیتی[1] نامیـد که جولی اینس آن را ریشهٔ اصلی معنای حریم خصوصـی دانسـته و آن را بـه ترکیبـی از عشـق، محبّـت و مراقبت از دیگران تفسیر کرده است؛ گرچه او در تعریـف منتخـب خـود همچنـان «کنتـرل» را کـارکرد و جنسِ اصلی تعریف حریم خصوصی به حساب آورده است (Inness, 1992, p. 139).

اِشکال دوم این که این تعریف، اشاره‌ای بـه مـوارد عـدم مداخلـه در کـار دیگـران نـدارد. گـاهی مـا تصمیمی داریم یا گفت‌وگویی می‌کنیم یا کاری انجام می‌دهیم و دوست نداریم که دیگران در آن مداخلـه کنند، اما همچنان برخی هستند که مایلند در کار ما مداخله کننـد. فـرض کنیـد، خسـرو در اتوبـوس بـا دوستش پرویز در حال گفت‌وگو دربارهٔ فیلم دیشب است و ناگهان فردی ناشـناخته در گفـت‌وگوی آن‌هـا وارد شده و نظر یکی را تأیید و نظر دیگری را رد می‌کند. از این مداخلـهٔ نـامربوط بـه مداخلـهٔ «فضـولی» تعبیر می‌کنند و یک تعریف جامع و مانع از حریم خصوصی، باید بتواند این موارد را نیز دربر بگیرد.

با این که اِشکالاتی به این تعریف نیز وارد است، ولی این تعریف ــ به این دلیـل کـه بـه بیشـتر وجـوه مربوط به حریم خصوصی اشاره کرده ــ جامع‌ترین تعریفی است که تا کنون ارائه شـده اسـت. مهمتـرین الهامی که از این تعریف می‌توان دریافت کرد این است که می‌توان تعریف حریم خصوصی را به صـورتی چندوجهی عرضه کرد که در آن به وجوه متفـاوت و نـاهمگن در تعریـف حـریم خصوصـی اشـاره شـده باشد. به نظر می‌رسد دستیابی به چنین تعریفی با استفاده از تعاریف چند وجهی ممکـن و مقـدور باشـد، ولی باید آن را طوری تنسیق کرد که از مشکلات پیش‌گفته بری و بدور باشد.

1. intimacy

برخی چون دیویس معتقدند که از آنجا که «حق حریم خصوصی» خوشه‌ای از حقوق دیگر است، بحث دربارهٔ مفهوم پیچیدهٔ حق حریم خصوصی کاری عبث است؛ زیرا این نشان می‌دهد که حق حریم خصوصی مفهومی اشتقاقی و فرعی از حقوق اصولی و بنیادین است و بهتر است توجه خود را به آن حقوق بی‌واسطه و بلافصل معطوف کنیم. به جای بحث از سعه و ضیق تعریف حریم خصوصی بهتر است از همان اجزاء خوشه به صورت حقوقی مستقل بحث کنیم (Davis, 1959, p. 20) و در مقابل، تامسن معتقد است این که یک حق درون خوشهٔ حق حریم خصوصی، می‌تواند درون یک خوشهٔ دیگر نیز قرار گیرد به‌خودی‌خود نشان نمی‌دهد که حق حریم خصوصی یک حق فرعی است. برای مثال، اگر نشان دهیم که حقِّ تنهایی که درون خوشهٔ حق حریم خصوصی قرار دارد، بخشی از حق آزادی انسان نیز هست، دلیل آن نیست که حق حریم خصوصی نسبت به حق تنهایی یک حق فرعی است، اما به این معنا حق حریم خصوصی یک حق فرعی است که می‌توان برای مثال، نقض حق تنهایی را بدون ارجاع به مفهوم حریم خصوصی تفسیر و توجیه کرد (Thomson, 1975, pp. 312-314)، اما به نظر می‌رسد که حق حریم خصوصی حتی به معنایی که تامسن گفته است نیز یک حق فرعی نیست؛ چون حق حریم خصوصی، حقی مرکّب از مجموعه‌ای از حقوق دیگر است. اگر یک مفهوم مرکّب باشد و اجزاء مفهومی آن به مفاهیم دیگر ارجاع یافته باشد، دلیل آن نیست که آن مفهوم مرکّب نسبت به اجزائش فرعی است. اصولاً فرعی و اصلی بودن جزء یا کل در مفهوم مرکّب، به اُنس ذهن به کل یا اُنس ذهن به جزء بستگی دارد. هر گاه ذهن با یک مفهومْ مأنوس‌تر باشد، آن مفهوم نسبت به مفاهیم دیگری که ذهن با آن‌ها اُنس کمتری دارد، اصلی است. به نظر می‌رسد در زمان ما ذهن، به حق حریم خصوصی مأنوس‌تر است تا به حق تنهایی. به همین دلیل، در هیچ متن حقوقی‌ای به حق تنهایی اشاره نشده، در حالی که بسیاری از متون حقوقی به حق حریم خصوصی اشاره کرده‌اند. اگر مفهومی جامع و مرکّب باشد، اصلی و فرعی بودن آن به اُنس ذهن در به کاربردن لفظ آن مفهوم بستگی دارد. هرچند به دلیل پیچیده بودن توصیف آن جامع مرکّب ذهن نتواند به سرعت، اجزاء جامع مرکّب را توصیف کند. بنابراین، بر خلاف آنچه تامسن مدعی است، کاملاً درست است که نقض حق تنهایی را به دلیل این که نقض حریم خصوصی است، موجّه بدانیم و دلیل آن هم این است که ذهنْ به حق حریم خصوصی آشناتر است تا حق تنهایی.

برخی مثل تامسن (Thomson, 1975, p. 295) و دیویس (Davis, 1959, p. 20) حریم خصوصی را یک مفهوم مشتق از مفاهیم حقوق دیگر، همچون آزادی یا ملکیت می‌دانند، به این دسته «تحویل‌گرایان یا فروکاهندگان» می‌نامند. غیر تحویل‌گرایان، حریم خصوصی را به حقوق دیگر مربوط، ولی مستقل از آن‌ها می‌دانند. به نظر مور، بین خودمختاری و حریم خصوصی ارتباط جالبی وجود دارد، ولی هیچ یک از این دو مفهوم در مقایسه با دیگری بنیادی‌تر نیستند و نیز نمی‌توان گفت که ارزش حریم خصوصی برخاسته از ارزش خودمختاری است. به علاوه در باب خودمختاری نیز نظریه‌های رقیبی

وجود دارند و در بحث ما درست نیست که طبق یک نظریه عمل کنیم و حریم خصوصی را طبق آن تفسیر کنیم (Moore, 2008, pp. 413-414).

نکتهٔ دیگر این که جوامع گوناگون و نیز افراد یک جامعه در زمان‌های متفاوت می‌توانند، تمایلات متفاوتی در باب حریم خصوصی داشته باشند و چه بسا امری که زمانی در حوزهٔ خصوصی تعریف می‌شده است، در زمان‌های بعد، امری غیر خصوصی تلقی شود. این امر بدان معناست که حریم خصوصی در زمان‌های مختلف مصادیقی متفاوت خواهد داشت. ممکن است بخشی یا برخی روابط خانوادگی که صد سال پیش جزء حریم خصوصی به شمار می‌رفته‌اند، اکنون بخشی از مراودات و محاورات عمومی ما را شکل دهند؛ مثل تازه عروسی که در دوران قدیم نباید بر سر سفره حاضر می‌شد تا همه غذایشان تمام می‌شد و باید در پستو یا آشپزخانه غذا می‌خورد. چهره او بخشی از حریم خصوصی خانواده تلقی می‌شد، در حالی که این نوع تلقی‌ها امروز برچیده شده است. این نسبیتِ زمانی را می‌توان به مکان نیز سرایت داد و به این معنا، ممکن است چیزی در جایی حریم خصوصی باشد، ولی در مکانی دیگر حریم خصوصی به حساب نیاید. اشاره کردیم که محدودهٔ حریم خصوصی، ممکن است از جامعه‌ای به جامعه‌ای دیگر متفاوت باشد و برای مثال، ممکن است تلبُّس به لباس لُنگ در محلی، بخشی از حریم خصوصی مردانه تلقی شود، ولی در محلی دیگر این چنین نباشد. به عبارت دیگر، آداب و رسوم به حسب زمان و مکان تغییرپذیرند و حریم خصوصی افراد نیز بستگی تام و تمام به آداب و رسوم و دیگر شرایط محلی و زمانی دارد.

تامسن می‌نویسد، ممکن است خانمی غربی، حواسش نباشد و زانوی خود را نپوشاند و از این که کسی در حال نگاه کردن به آن است حس کند که به حریم خصوصی او تجاوز شده است، ولی اکثر خانم‌های غربی، حس نمی‌کنند اگر کسی به صورتشان نگاه کند، حریم خصوصی او نقض شده و این در حالی است که خانم‌های مسلمان، چنین حسّی دارند (Thomson, 1975, p. 304) و این امر به معنای نسبیت محدودهٔ حریم خصوصی، نسبت به جوامع مختلف است.

نتیجه‌گیری

با ملاحظهٔ چهار تعریف مشهور درباره حریم خصوصی که نقد و بررسی آن گذشت، مشخص شد که هر یک از این تعاریف با اِشکالاتی مواجه هستند و به نظر نمی‌رسد که هیچ کدام از آنها جامع افراد و مانع اغیار باشد. تعریف‌های اول، دوم و سوم عمدتاً از ناکافی بودن وجه تمایز ذکر شده، برای تعریف رنج می‌بردند و هر یک معیاری بدست داده‌اند که هرچند در جای خود درست‌اند، ولی کافی به نظر نمی‌رسند. طبق تعریف نوع چهارم که همان تعاریف چندوجهی یا خوشه‌ای است، می‌توانیم مفهوم

حریم خصوصی را به چند مؤلفه و عنصرِ مستقل تجزیه کنیم. در یکی از تعاریف عرضه شده، این سه عنصر عبارت بودند از رازداری، ناشناختگی و تنهایی. با این که اِشکالاتی به این تعریف نیز وارد است، ولی همچنان این تعریف جامع‌ترین تعریفی است که در این مقاله ارائه شده؛ زیرا در این تعریف، به بیشتر وجوه مربوط به حریم خصوصی اشاره شده است. مهمترین الهامی که از این تعریف می‌توان دریافت گرفت، این است که بهترین راه برای تعریف حریم خصوصی، آن تعریفی است که به صورتی چندوجهی عرضه شود تا بتوان در آن به وجوه متفاوت و ناهمگن در تعریف اشاره کرد. به نظر می‌رسد دستیابی به چنین تعریفی با استفاده از تعاریف چند وجهی ممکن و مقدور باشد، ولی باید آن را طوری تنسیق کرد که از مشکلات پیش‌گفته در تعریف چهارم، در امان باشد. این مهمترین دستاورد این مقاله است و راهی پیش روی محقّقان می‌گذارد تا بتوانند با بیان وجوه و خوشه‌های معنایی، تعریفی دقیق از حریم خصوصی بدست دهند؛ کاری که باید در تحقیقی دیگر بدان پرداخت.

فهرست منابع

فراهیدی، خلیل بن احمد. (۱۴۱۰) کتاب العین (۳). قم: نشر هجرت.
ابن درید، محمد بن حسن. (۱۹۸۷). جمهرة اللغة(۱). بیروت: دارالعلم للملایین.
ازهری، محمد بن احمد. (۱۴۲۱). تهذیب اللغة(۵). بیروت: داراحیاء التراث العربی.
انصاری، باقر. حقوق حریم خصوصی. (۱۳۸۶). تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
فیومی، احمدبن محمد. (۱۴۱۴). المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر للرافعی. (۲). قم: منشورات دارالرضی.

References

Augustyn, A., Bauer, P., & others. (2010). *Encyclopaedia Britannica*. 15th edition: Benton Foundation and Encyclopædia Britannica, Inc. www.britannica.com/topic/rights-of-privacy.

Davis, F. (1959). What Do We Mean by 'Right to Privacy'? *South Dakota Law Review* (spring), 1-24.

Fried, C. (1968). Privacy. In F. D. Schoeman (Ed.). *Philosophical dimensions of privacy*.1984, 209. New York: Cambridge University Press, 203-222. Originally printed in: Fried C. Privacy, *Yale Law Journal*, 89, 475-93. doi: 10.2307/794941

Gavison, R. (1980). Privacy and the Limits of Law. *The Yale Law Journal*, *89*(3), 421–471. doi: 10.2307/795891

Inness, J. (1992). *Privacy, Intimacy, and Isolation.* New York: Oxford University Press.

Marmor, A. (2015). What Is the Right to Privacy? *Philosophy & Public Affairs*, *43*(1), 3–26. doi: 10.1111/papa.12040

Moor J. H. (1990). *The Ethics of Privacy Protection*. Liberty Trends. 39, 1 & 2, Summer/Fall. 75.

Moore, A. (2008). Defining Privacy. *Journal of Social Philosophy*, *39*(3), 411–428. doi: 10.1111/j.1467-9833.2008.00433.x

Moore, A. D. (2003). Privacy: Its Meaning and Value. *American Philosophical Quarterly*, *40*(3), 215–227.

Parent, W. A. (1983). Privacy, Morality, and the Law. *Philosophy & Public Affairs*, *12*(4), 269–288

Stein, J. (2001). Privacy, in *Random House Webster's unabridged dictionary*, New York: Random House, 2nd ed. Available in www.dictionary.com.

Warren, D., & Brandeis, L. D. (1890). The Right to Privacy. *Harvard Law Review*, *4*(5), 193. doi: 10.2307/1321160

Westin, A. (1967). *Privacy and Freedom*. New York: Atheneum

References in Arabic / Persian

Ansari, B. (1386 AP). *Huquq-i Harim-i Khususi (the rights of privacy)*. Tehran: Samt.

Azhari, M. (1421 AH). *Tahzib al-Lughah*. (Vol. 5). Beirut: Dar al-Ihya al-Turath al-Arabi.

Farahidi, K. (1410 AH). *Ketab al-'Ain*. (Vol. 3). Qom: Hijrat Publications.

Fuyumi, A. (1414 AH). *Al-Misbah al-Munir fi Gharib al-Sharh al-Kabir lil Rafe'ii*. (Vol. 2). Qom: Manshurat Dal al-Radi.

Ibn Darid, M. (1987 AP). *Jumhurat al-Lughah*. (Vol. 1). Beirut: Dar al-Ilm lil Malabin.